

*Mijne Heren Directeuren van de Vereniging voor Hoger Onder-
wijs op Gereformeerde Grondslag,
Mijne Heren Curatoren der Vrije Universiteit,
Dames en Heren Professoren, Lectoren en Docenten dier
Universiteit,
Dames en Heren Studenten,
en voorts Gij allen, die deze plechtigheid met Uw aanwezigheid
vereert,
zeer geachte en zeer gewenste toehoorders.*

Het is dit jaar vijf en veertig jaar geleden, dat Heymans te Groningen zijn rectorale rede hield over „De toekomstige eeuw der psychologie” ¹⁾. Wie thans nog eens weer kennis neemt van de inhoud dezer rede weet niet, welk van de vele gevoelens, die zich naar voren dringen domineren moet. Is het het gevoel van jaloersheid vanwege de genoeglijke blijmoedigheid, waarmee deze geleerde zich met de profetenmantel omhult? Is het een gevoel van verbazing over de gemakkelijheid, waarmee hij in naam der wetenschap toekomstbeelden schildert? Of is het het enigszins gevaarlijke gevoel van de meer gevorderde, die weet, dat hij toch wel iets meer inzicht heeft in de gecompliceerdheid van het menselijk wezen en in de onmacht der wetenschap? Heymans profeteert, dat de psychologie aan de mensheid betere zelfkennis zal brengen ²⁾ en beter onderling begrip ³⁾. „De godsdienstige wereldbeschouwingen verliezen aan kracht, maar de psychologie zal weer achtergrond geven aan het leven” ⁴⁾. De heden-daagse cultuur lijdt aan vele kwalen, maar ook hier zal de psychologie remedie brengen ⁵⁾. Zelfs zal de psychologie een tijd doen aanbreken met méér gelukkige huwelijken ⁶⁾. Vindt Ge dit alles enigszins fantastisch, hoor dan Heymans zelf zeggen: „Zo openen zich dan, wanneer wij in gedachten de ontwikkeling meemaken, die voor de psychologie schijnt weggelegd te zijn, naar alle kanten onbegrensde vergezichten” ⁷⁾.

Maar het was niet alleen Heymans, die optimistische klanken deed horen. H. Bavinck hield, nu bijkans veertig jaar geleden, zijn rede over: „De overwinning der ziel” ⁸⁾. Zeker, Bavinck waagde zich niet aan profetieën en hij was ten opzichte van de mogelijkheden, die de psychologie bieden zou, veel minder optimistisch dan Heymans ⁹⁾. Maar zijn gehele rede is eigenlijk één jubel over